

Suomen Punaisen Ristin Avustustyöntekijänä maailmalla -podcast

Tekstivastine: Avustustyöntekijä Ari Seppälän (AS) haastattelu Haastattelijana Teija Laakso (TL)

[Musiikkia]

AS: Tällaisessa kriisissä, oli se ihmisen aiheuttama tai luonnonkatastrofi, on aina hieno nähdä kuinka – vaikka menetetään paljon: normaali työ, asunto, koulut, ja harrastukset menee siinä samalla – kuitenkin elämä jatkuu. ”

TL: Suomen Punaisen Ristin Avustustyöntekijänä maailmalla -podcastissa kohdataan eri puolilla maailmaa työskennelleitä suomalaisia avustustyöntekijöitä. He kertovat avustustyön arjesta, iloista ja suruista – sekä siitä, miltä tuntuu tulla takaisin Suomeen. Minun nimeni on Teija Laakso. Tässä jaksossa haastattelen Ari Seppälää, joka palasi hiljattain Ukrainan avustusoperaatiosta.

TL: Meillä on vieraana logistiikan asiantuntija Ari Seppälä, joka työskenteli maaliskuuhun Puolassa Punaisen Ristin avustusoperaatiossa Ukrainassa ja Puolassa. Ari antaa haastattelua etänä Sodankylästä. Tervetuloa, Ari ja kiitos, kun pääsit paikalle.

AS: Kiitos kiitos.

TL: Työskentelit osan ajasta Puolan Lublinissa ja osan ajasta Ukrainan Lvivissä. Kerro lyhyesti, mitä hommiisi kuului ja miten kauan viivyt tuolla keikalla.

AS: Olin osa yhdeksän hengen logistiikkatiimiä, joka toimi Ukrainassa ja Puolassa. Ensimmäisen jakson siitä, 3–4 viikkoa, olin Puolassa ja sen jälkeen siirryin Ukrainan puolelle. Olin tiiminvetäjänä, aina sillä puolella, missä milloinkin olin. Ensin Puolan ja sitten Ukrainan puolella tiiminvetäjänä. Yhteensä se oli noin kuusi viikkoa.

TL: Mikä sai sinut lähtemään mukaan tähän avustusoperaatioon?

AS: Sanotaanko näin, että kun pääsin, pystyin lähtemään. Ainahan se on pikkuisen hankalaa saada oma siviilielämä ja avustustyö sopimaan yhteen, ja nyt se oli sitten mahdollista. Pääsin heti lähtemään. Pystyin sopimaan työpaikalla, että on mahdollista lähteä, ja siviilielämäkin näytti siltä, ettei valtavan suurta harmia tule. Se sai lähtemään.

TL: Olen jutellut aika monen Ukrainaan tai sen naapurimaahan lähteneen avustustyöntekijän kanssa. Monet vastaavat aika samalla tavalla: lähdetään töihin, kun sinne pyydetään ja kun se sattuu onnistumaan. Onko avustustyöntekijöille tyypillistä, että auttamiseen suhtaudutaan aika käytännönläheisesti, se on työtehtävä?

AS: Kyllä minä ainakin suhtaudun siihen niin. Totta kai pitää olla muutakin motivaatiota kuin vain lähteä tekemään työtä. Pystyyhän työtä tekemään vähän helpommassakin ympäristössä, mutta kyllä minä näen sen ihan työnä, ja niin siihen pitää suhtautuakin.

TL: Mietityttikö sinua mikään siinä, että olit lähdössä juuri Ukrainaan?

AS: Ei varsinaisesti. Olen käynyt kyllä monessa paikassa jo aiemminkin. Tokihan uutisissa lukee kaikenlaista, mitä siellä on sattunut ja mitä siellä on menossa, mutta en ajatellut, että se olisi mitenkään haastavampi, vaikeampi tai ei-turvallisempi kuin mikään

muukaan, missä olen aiemmin ollut. Ei se sillä lailla mietityttännyt. Ehkä jollakin perheenjäsenellä, isällä tai äidillä, saattoi käydä mielessä, mutta ei mulla itsellä käynyt.

[Musiikkia]

TL: Logistikon tehtävänä avustusoperaatiossa on käytännössä huolehtia avustustarvikkeiden perillemenosta, esimerkiksi organisoida kuljetuksia ja jakelua. Kerro vähän tarkemmin Ukrainan operaatiosta. Miten päiväsi siellä kuluivat? Mitä te siellä käytännössä teitte?

AS: Lähdetään siitä liikkeelle, että tiimihän tekee juuri niitä asioita, mitä kerroit. Pyöritettiin Puolassa ihan hyvänkin kokoista varastoa, varsinkin Punaisen Ristin näkökulmasta. Ehkä teollisessa tai yksityisellä sektorilla se olisi pieni varasto, mutta Punaiselle Ristille aika suuri. Pyöritettiin sitä ja järjestettiin kuljetuksia siitä eteenpäin operaatioille eli avuntarvitsijoille. Jos katsotaan tiiminvetäjän työtä, niin tiiminvetäjä jakaa tehtäviä oman tiimin sisällä. Yksi aika tärkeä juttu on koordinoida omaa tekemistä muiden toimijoiden välillä, eli käytännössä Punaisen Ristin omia toimijoita, mutta myös muita avustujärjestöjä erilaisten klusterien kautta. Myös raportointi on yksi todella iso ja tärkeä juttu. Raportoidaan omaa tekemistä, niinkin tylsiä asioita kuin kiloja ja tonneja ja rekkakuormia, mutta ne on todella tärkeitä asioita rahoituksen antajille ja lahjoittajille. Näytetään, että näin monta rekkakuormaa meni tällaiseen paikkaan. Se antaa uskoa siihen, että avustustarvikkeet menevät sinne, missä niitä tarvitaankin. Tylsäähän se tiiminvetäjän työ ja logistiikan puoli sinänsä näin kerrottaessa on. Ollaan paljon puhelimesta, paljon Teamsissa, paljon tietokoneella. Tehdään me sitten sitä käytännönkin työtä, sitten kun sen paikka on.

TL: Tiedän, että olet ollut aiemmin, ennen Ukrainan ja Puolan komennusta noin kymmenessä avustusoperaatiossa. Pystytkö vertaamaan Ukrainan ja Puolan keikkaa niihin? Oliko siinä jotain eroa verrattuna aiempiin?

AS: Oli aika paljonkin eroa. Ensinnäkin se, että operaatiohan on todella laaja. On todella paljon ihmisiä, jotka on joutuneet lähtemään kotoa liikkeelle. En osaa edes sanoa, kuinka paljon, mutta miljoonista puhutaan. Toisena se, että itsellekin tuli yllätyksenä, kuinka iso alue Ukraina on. Välimatkat on pitkiä. Ihmiset, jotka tuli rajan yli, tuli eri alueille: Moldovaan, Romaniaan, Unkariin, Puolaan, suoraan Ukrainan rajan yli. Alue, jolla toimitaan, on todella suuri. Jos vertaa tällaista kriisiä vaikka maanjäristykseen tai tulvaan, niin se on mennyt, se kävi siinä ja meni, mutta tässä se kehittyy koko ajan. Ei pysty tekemään niin pitkäjänteisiä suunnitelmia kuin ehkä jossain muualla, luonnonkatastrofien yhteydessä.

TL: Aiemmin mainitsit, että operaation ero muihin verrattuna on kokoluokka, kun tarviketta tulee niin paljon. Kerro vähän, millaisia avustustarvikkeita käsitelitte ja millaisista määristä puhutaan.

AS: Esimerkiksi Puolassa kun aloitettiin, meillä oli ensin varasto, jossa oli 1 500 lavapaikkaa. Sehän tuli ihan täyteen hetkessä. Meillähän ei ole tavoitteena, että kerättäisiin varastoa jonnekin, vaan kyllä tarkoitus on, että ne menee perille saakka, mutta jonkinmoista puskuria jouduttiin pitämään, jotta pystyttiin yhdistämään kuormia jakelupisteisiin. Parhaimmillaan 10–15:ta rekkakuormaakin saatiin varastoista päivittäin liikkeelle. Lastattiin normaaleja puoliperävaunuyhdistelmiä. Tavarat oli Punaisen Ristin liiton kautta tullutta tavaraa, mitä me sieltä hoidettiin: oli peittoja, patjoja, jonkin verran hygieeni kittejä, eli on hygieniatarvikkeita, vaippoja, käsidesiä, pikkuisen evästä, juomapullo, hammasharja, hammastahna, paketteja, joita on tehty perheille valmiiksi.

Niitä sitten suurimmaksi osaksi jaeltiin.

TL: Montako hygieniapakkausta mahtuu puoliperävaunurekkaan?

AS: Nyt tuli vaikea.

TL: Lasketaanko sadoissa vai tuhansissa? Miten sen voisi hahmottaa?

AS: Noin 2 500 kittiä mahtuu yhteen puoliperävaunurekkaan, 66 lavaa.

TL: Lublinista ne lähtivät ympäri Ukrainaa?

AS: Kyllä, ympäri Ukrainaa ja Puolan rajalle. Myös Puolan puolella oli monesti jakelupisteitä.

TL: Paikalliset Punaiset Ristit jakelevat ne avuntarvitsijoille?

AS: Näin se toimii. Puolan Punaisella Ristillä ja Ukrainan Punaisella Ristillä on iso rooli jakeluiden järjestämisessä. Heidän tarpeiden pohjalta nämä yleisesti ottaen jakelupisteille menevätkin.

[Musiikkia]

TL: Pääsitkö tapaamaan avunsaajia? Kerroitkin, että tuo on enimmäkseen toimistotyötä, mutta näittekö ihmisiä, jotka lopulta hyötyvät avusta, jota te välitätte perille?

AS: Aika vähän. Juteltiin kyllä. Meillä oli paljon paikallisia työntekijöitä, jotka oli tulleet Itä-Ukrainan puolelta länteen. He pääsivät meille autokuskeiksi, tulkeiksi tai vastaavaa. Heidän kanssaan pääsi juttelemaan. Muutamien muidenkin ihmisten kanssa oltiin tekemisissä kyllä.

TL: Kertoivatko he teille mitään viestiä tai tarinaa siitä, miten he olivat sinne päätyneet ja mitä kokeneet?

AS: Olihan se alku ollut kaikille shokki, kuinka nopeasti tämä kaikki kehittyi ja kuinka nopeasti he joutuivat lähtemään pois. Mutta etenkin miesten kanssa kun jutteli, se, että tällaisessa kriisissä, oli se ihmisen aiheuttama tai luonnonkatastrofi, on aina hieno nähdä kuinka – vaikka menetetään paljon: normaali työ, asunto, koulut, ja harrastukset menee siinä samalla – kuitenkin elämä jatkuu. Lapset, vaimot tässä tapauksessa, menivät monesti ulkomaille, ja he kertoivat juttuja, kuinka onnellisia ovat, kun lapset ovat saaneet uusia kavereita ja päässeet kouluun. Sellainen toivo siinä kuitenkin on. Miehet joutui jäämään Ukrainaan, eivät pääse sieltä pois. Jos he eivät ole armeijassa, niin on ainakin sellainen mahdollisuus olemassa, heillä ei ole sillä lailla vapaata pääsyä sinne.

[Musiikkia]

TL: Menen aiempiin operaatioihin. Sinulla on kymmenisen avustuskomennusta takana. Mikä sinut sai silloin aikanaan hakemaan IMPACT-kurssille eli avustustyöntekijöiden peruskurssille?

AS: Se on pitkä tarina, mutta lyhyesti kerrottuna olen käynyt Jyväskylän ammattikorkeakoulun logistiikkainsinööriopintokoulutuksen. Olin katsomassa lopputyöseminaareja. Olin kansainvälisen logistiikan opinto-ohjelmassa mukana. Siellä oli kenialainen mies, joka oli tehnyt lopputyönsä Kenian Punaiselle Ristille. Olin sitä

seuraamassa ja jäin jälkikäteen juttelemaan hetkeksi. Jäi takaraivoon, että ai tällaistaikin työtä voi tehdä. Tämä tapahtui vuosia ennen kuin koskaan laitoin hakemusta menemään. Olen käynyt peruskurssin 2006 tai 2007. Satu näkemään logistiikkalehdessä, kun SPR mainosti, että haetaan logistikkoja. Laitoin hakemuksen menemään, kun tuli mieleen tämä tapaaminen kenialaisen miehen kanssa.

TL: Aiemmat operaatiosi ovat olleet esimerkiksi Dubaissa, Tadžikistanissa, Zimbabwessa, Irakissa. Onko jokin aiempi operaatio jäänyt erityisesti mieleen?

AS: Varmasti se Zimbabwe on ehkä sellainen mieleenpainuvuin kahdestakin syystä. Olin kyllä Dubaissakin. Siellä oli logistiikkakeskus, joka palvelee Afrikan aluetta ja Lähi-itää, se oli normaalia toimistotyötä, jota käytännössä tehdään. Tuetaan operaatioita. Zimbabwe oli oikeastaan ensimmäinen keikka, johon lähdin matkaan. Se kesti muistaakseni kaksi kuukautta, saattoi olla ylikin. Tehtävänäni oli kouluttaa paikallinen varastosiemies Punaisen Ristin liiton varaston pyörittämiseen Hararessa. Sen joutui aloittamaan ihan alusta asti. Hän ei ollut koskaan tehnyt työtä tietokoneen kanssa. Aloitettiin siitä, miten lähetetään sähköposti ja pikkuhiljaa, miten varasto-ohjelmat toimii. Kaikki meni tosi hienosti. Saatiin varasto järjestykseen. Se on pitkä tarina, miksi se oli päässyt huonoon kuntoon, mutta se tuli kuntoon. Vielä vuosien jälkeenkin häneltä tuli kuvia sieltä varastosta. Se on jäänyt mieleen.

TL: Varmasti. Käykö noissa operaatioissa usein niin, että kun paikan päälle tulee, se on kuitenkin yllätys, mitä siellä loppujen lopuksi rupeaa tekemään?

AS: On aina yllätys, osaltaan. Vaikka kuinka hyvän briiffin saat lähtiessä, eihän sitä näe, mitä se on. Nämä hommat yleensäkin, vaikka on lyhyt katastrofivalmiusyksikön keikka, 4–6 viikkoa, niin senkin aikana työtehtävä ja se, mihin keskitytään, muuttuu monesti tosi paljon. Se siitä tekee ehkä mielenkiintoisemman. Joutuu miettimään erilaisia ratkaisuja, miten hommat saadaan pidettyä pyörimässä tai aloitettua pyörittäminen.

TL: Eikö se ole samalla hirveän stressaavaa? Meneekö yöunet?

AS: Ei mulla ainakaan. Täytyy olla insinöörimäinen lähestymistapa tässäkin. Tietyn määrän pystyy tekemään ja kaikkea ei pysty tekemään. Tunteja on päivässä tämän verran ja varastossa on näin paljon lavapaikkoja ja tällä pelataan. Raskastahan se on, päivät saattaa todellakin olla pitkiä. Keikan aikana ei välttämättä edes huomaa, kuinka raskasta se on, mutta kun tulee kotiin, niin seuraavien kahden viikon ajan huomaa, ettei ole ihan palautunut reissusta.

TL: Meinasinkin juuri kysyä, millaisilla keinoilla palautat itsesi elämään tätä Suomen arkea. Komennus on rankka ja toisaalta ympäristö on erilainen kuin Suomi.

AS: Ei mulla ole oikeastaan ollut kauhean vaikeaa palata kotiin. On tilanteita, jossa omassa maassa tuleva kulttuurishokki iskee päälle, mutta aika lievänä kuitenkin. Ehkä vaikein tilanne on se, että joutuu luovuttamaan oman operaation paikan päälle, kun tulee seuraava rotaatio. Monesti jää harmittamaan, että se jää kesken, mutta siitäkin pääsee aika äkkiä yli. Vinkki, jonka voisi antaa muillekin, jotka suunnittelee lähtöä, on, että jos on hoitanut lähdön hyvin, ettei ole jäänyt lähtiessä kovin paljon asioita kesken, se helpottaa paluutakin paljon. Eli uskallat tulla takaisin, ei ole kaikki kesken siellä, varsinkaan työpaikalla tai kotona.

[Musiikkia]

TL: Mainitsit, että pieni kulttuurishokki voi tulla Suomessa. Onko sinulla mitään esimerkkiä? Mistä siinä on kyse?

AS: Se on ehkä vaikea sanoa. En osaa äkkiä sanoa, mikä olisi esimerkkinä, mutta esimerkiksi vaikka liikenteessä huomaa, että on tottunut ajamaan tietyllä tapaa Irakissa Erbilissä, jossa liikennekulttuuri on ihan eri. Saattaa olla, että Sodankylässä sama liikennekulttuuri ei toimi. Tulee äkkiä huomattua, että painat tööttiä vähän väärässä kohtaa, mitä ei ehkä kuuluisikaan. Tai se, että ihmisten kanssa keskustellessa alkaa pienemmät asiat ärsyttää. Joku valittaa jostain pienestä asiasta: haluttaisi sanoa, että valita jostain muusta, älä tuosta.

TL: Vielä viimeisenä. En tiedä, onko Ukrainan komennuksesta liian vähän aikaa, mutta mikä oli tärkein asia, jonka opit siellä? Tuleeko mieleen mitään sellaista?

AS: Ei oikeastaan isompaa. Ei isompaa oppimista tule mieleen, mutta se, että muistuu mieleen ne asiat taas, että minkä takia tää on hienoa työtä. Hienoja ihmisiä tekemässä, kollegat on oikein innoissaan siitä, mitä ovat tekemässä, ovat hyviä siinä. Varsinkin tässä logistiikka-katastrofiyksikössä on kaikkein parasta se, mitä aina oppii: on niin huippuammattilaisia paikan päällä, eri taustoista. Siitä saa tosi paljon ja keskustelut työpäivän aikana ja jälkeen ovat tosi hyviä. Vaikka ne ei suoraan työhön liittyisikään, ne on sellaisia tärkeitä juttuja ja niistä saa ehkä kaikkein eniten. Yksittäistä tietoa ja taitoa en pysty sanomaan.

TL: Hyvä vastaus tuokin. Kiitos haastattelusta ja onnea mahdollisiin tuleviin operaatioihin.

AS: Kiitos kiitos.

TL: Tämä oli Punaisen Ristin avustustyöntekijänä maailmalla -podcast. Minun nimeni on Teija Laakso, ja haastateltavana oli Ari Seppälä.

[Musiikkia]